

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

การตรวจสอบในปัจจุบันสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ การสอบบัญชีโดยผู้สอบบัญชีภายนอกและการตรวจสอบภายในโดยผู้ตรวจสอบภายใน การสอบบัญชีเป็นการตรวจสอบเพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินของกิจการต่างๆที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ซึ่งนิติบุคคลเหล่านี้จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและจัดให้มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตคนหนึ่ง เพื่อปฏิบัติงานสอบบัญชีและแสดงความเห็นต่องบการเงินในรอบระยะเวลาบัญชีว่า งบการเงินที่ได้จัดทำขึ้นภายใต้ความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารของกิจการ มีความถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือไม่ โดยผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป (Generally Accepted Auditing Principle) สำหรับการตรวจสอบภายในมีเพียงนิติบุคคลที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เท่านั้นที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดให้จัดให้มีการตรวจสอบภายในอย่างน้อยปีละครั้ง สำหรับกิจการอื่นถ้าต้องการจัดหรือปรับปรุงระบบการควบคุมภายในให้มีประสิทธิภาพและรัดกุมก็สามารถปฏิบัติได้ การตรวจสอบภายในในปัจจุบันไม่เพียงแต่นับความถูกต้องเฉพาะด้านการบัญชีการเงิน แต่ได้มีการพัฒนารูปแบบและวิธีการตรวจสอบใหม่ โดยการเพิ่มประเภทและขยายขอบเขตออกไปเป็นการตรวจสอบระบบการควบคุมทั้งหมด ซึ่งบางครั้งระบบงานบางระบบก็ไม่เกี่ยวข้องกับด้านบัญชีและการเงิน โดยมีการตรวจสอบการปฏิบัติการ (Operational Auditing) การตรวจสอบการบริหาร (Management Auditing) การตรวจสอบด้านคอมพิวเตอร์ (Computer Auditing) การปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Auditing) การเพิ่มประเภทและขยายขอบเขตการตรวจสอบมุ่งเน้นประเมินความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และความประหยัด โดยมีมาตรฐานการประกอบวิชาชีพตรวจสอบภายใน (Standards for the Professional Practice of Internal Auditing) และแถลงการณ์มาตรฐานการตรวจสอบภายใน (Statements on Internal Auditing Standard-SIAS) เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน ถึงแม้การตรวจสอบทั้งสองจะมีวัตถุประสงค์หรือขอบเขตที่แตกต่างกัน แต่ก็มีการบวนการและเทคนิคในการปฏิบัติงานบางอย่างที่มีที่คล้ายกัน และสามารถนำประยุกต์ใช้ร่วมกันได้ นอกจากนั้นผลงานจากการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีและผู้ตรวจสอบภายในยังสามารถนำมาแลกเปลี่ยน

เปลี่ยนเพื่อใช้ประโยชน์ในบางส่วนร่วมกันได้อีกด้วย ดังนั้นจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีและผู้ตรวจสอบภายใน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ วัตถุประสงค์ ขอบเขต กระบวนการและเทคนิคการตรวจสอบและการจัดทำรายงานนำเสนอ โดยผู้สอบบัญชีภายนอกและผู้ตรวจสอบภายใน
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการนำผลการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีภายนอกและผู้ตรวจสอบภายในมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาเปรียบเทียบการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีและผู้ตรวจสอบภายใน ในส่วนของวัตถุประสงค์ ขอบเขต กระบวนการและเทคนิคของการตรวจสอบว่ามีความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันอย่างไร พร้อมมีตัวอย่างประกอบ

วิธีการศึกษา

แหล่งข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ ทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและเอกสารเกี่ยวกับการสอบบัญชี และการตรวจสอบภายในทั้งภายในและต่างประเทศ

นิยามศัพท์

1. การสอบบัญชี หมายถึง การตรวจสอบสมุดบัญชี เอกสารประกอบการลงบัญชี และหลักฐานอื่นๆ โดยผู้สอบบัญชี ตามแนวทางปฏิบัติที่วิชาชีพได้กำหนดเป็นมาตรฐานไว้ เพื่อให้ผู้สอบบัญชี จะสามารถวินิจฉัยและเสนอรายงานอย่างมีจรรยาบรรณ และเป็นไปตามหลักการแห่งวิชาชีพ เพื่อแสดงความเห็นว่างบการเงินที่กิจการจัดทำขึ้นมีความถูกต้องตามที่ควรตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือไม่

¹ โครงการศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพการสอบบัญชี สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, การสอบบัญชี 1, (กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2540), หน้า 5.

เพียงใด และงบการเงินดังกล่าวได้แสดงข้อมูลที่จำเป็นเพื่อให้ผู้อ่านงบการเงินได้ทราบอย่างเพียงพอแล้วหรือไม่

2. การตรวจสอบภายใน² หมายถึง เป็นหน้าที่งานเกี่ยวกับการประเมินผลอย่างอิสระที่จัดให้มีขึ้นในองค์กร เพื่อให้บริการแก่องค์กรในการตรวจสอบและประเมินผลกิจกรรมต่างๆ วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบภายในเพื่อช่วยผู้ปฏิบัติงานในองค์กรให้ทำงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ โดยผู้ตรวจสอบภายในจะทำหน้าที่วิเคราะห์ ประเมิน ให้ข้อเสนอแนะ ให้คำปรึกษา และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสอบทาน วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบภายในยังรวมถึงการส่งเสริมให้มีการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะการตรวจสอบ โดยผู้สอบบัญชีภายนอกและผู้ตรวจสอบภายใน
2. ทำให้ทราบถึงความแตกต่างและความคล้ายคลึงกัน ระหว่างงานตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีภายนอกและผู้ตรวจสอบภายใน
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการนำผลการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีภายนอก และผู้ตรวจสอบภายในมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน

² พิไล เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ, แนวทางการปฏิบัติการตรวจสอบภายใน, (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2541), หน้า 1.